

ЛЕЩЕНКО О. В.

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного,
міжнародного права та публічно-
правових дисциплін
(Київський університет інтелектуальної
власності та права)
ORCID ID: 0000-0003-3103-6383

УДК 346+347.4

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.3.2.83>

ФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛОГІЙ ЗАКОНУ ТА ПРАВА У РЕГУЛЮВАННІ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

У статті досліджується формування судової практики із застосування аналогії закону та права у регулюванні податкових правовідносин в Україні. Обґрунтовано, що прогалини та колізії податкового законодавства, посилені воєнним станом, технічними збоями та нашаруванням «ковідних» і воєнних пільгових режимів, актуалізують пошук компенсаторних механізмів правозастосування. На основі узагальнення позицій українських учених, аналізу нормативного регулювання та систематизації постанов Верховного Суду розкрито еволюцію підходів до допустимості аналогії в податкових спорах. Показано, що суди поступово відходять від формально-буквального підходу до механічного застосування штрафів за прострочення реєстрації податкових накладних, подання звітності чи сплати податків і дедалі частіше враховують вину платника, форс-мажорні обставини, технічну неможливість виконання обов'язку, а також загальний контекст надзвичайної ситуації. Виокремлено феномен «контрольованої аналогії» – аналогічного застосування норм та загальних принципів права виключно *pro tributario*, тобто на користь платника податків і без встановлення нових податкових обов'язків чи посилення відповідальності. Обґрунтовано критерії допустимості такої аналогії: встановлення прогалини, відсутність спеціальної норми, істотна подібність фактичних складів, дотримання принципів законності, правової визначеності, пропорційності, фінансової рівноваги та заборони судового нормотворення. Зроблено висновок про необхідність доктринального й нормативного закріплення моделі контрольованої аналогії як інструменту захисту прав платників, забезпечення єдності та передбачуваності податкового правозастосування, а також її подальшого використання як орієнтира для законодавця під час удосконалення Податкового кодексу України та перехідних режимів оподаткування, що діють в умовах воєнного стану.

Ключові слова: аналогія закону; аналогія права; податкове право; податкові правовідносини; судової практика; Верховний Суд; захист прав платника податків.

Leshchenko O. V. Formation of judicial practice on the application of analogies of law and law in the regulation of tax relations in Ukraine

The article examines the formation of judicial practice on the application of analogy of statute and analogy of law in the regulation of tax legal relations in Ukraine. It is argued that gaps and conflicts in tax legislation, intensified by martial law, technical failures and the overlap of “COVID” and wartime relief regimes, make it necessary to

search for compensatory mechanisms of law enforcement. On the basis of Ukrainian legal doctrine, analysis of statutory provisions and systematization of Supreme Court decisions, the evolution of approaches to the admissibility of analogy in tax disputes is revealed. The article shows that courts are gradually abandoning a purely literal and mechanical approach to imposing penalties for late registration of tax invoices, late filing of returns or late payment of taxes and increasingly take into account the taxpayer's fault, force majeure circumstances, technical impossibility of performance and the broader context of emergency situations. The phenomenon of "controlled analogy" is identified as the analogous application of rules and general principles of law exclusively pro tributario, that is, in favour of the taxpayer and without introducing new tax obligations or strengthening liability. The author substantiates criteria for such analogy: the establishment of a genuine gap, absence of a special rule, substantial similarity of factual patterns, observance of the principles of legality, legal certainty, proportionality, fiscal balance and prohibition of judicial law-making. It is concluded that doctrinal and legislative consolidation of the model of controlled analogy is needed as a tool for protecting taxpayers' rights, ensuring unity and predictability of tax law enforcement and guiding the legislator in further improving the Tax Code of Ukraine and its transitional tax regimes in conditions of legal uncertainty.

Key words: *analogy of statute; analogy of law; tax law; tax legal relations; case law; Supreme Court; protection of taxpayers' rights.*

Постановка проблеми. Юридична доктрина й правозастосовна практика виробили низку ефективних способів подолання прогалин у правовому регулюванні. Одним із таких інструментів є аналогія закону. Її сутність полягає в тому, що до суспільних відносин, які безпосередньо не врегульовані нормами певного нормативно-правового акта, застосовуються інші норми законодавства, що регулюють подібні за характером відносини.

Можливість застосування аналогії закону прямо закріплена у Цивільному кодексі України від 16.01.2003 р. № 435-IV (ч. 1 ст. 8) і є традиційним інструментом регулювання в багатьох інститутах приватного права [1]. Натомість у публічно-правовій сфері ситуація інша. Так, наприклад, використання аналогії у кримінальному праві прямо заборонене: ч. 4 ст. 3 Кримінального кодексу України від 05.04.2001 р. № 2341-III встановлює, що закон про кримінальну відповідальність за аналогією не застосовується [2].

Стан наукової розробки проблеми. Питання застосування аналогії закону та права в податкових правовідносинах загалом дістали лише фрагментарне висвітлення в українській юридичній науці, причому переважно на рівні загальнотеоретичних і фінансово-правових досліджень. У загальній теорії права природу аналогії, умови її допустимості та випадки заборони ґрунтовно проаналізував С. Погребняк, окремо наголошуючи на обмеженнях у публічно-правовій, у тому числі податковій, сфері. Проблематиці прогалин і колізій у податковому законодавстві, а також впливу принципу законності оподаткування на можливість використання аналогії присвячено праці О. Подцерковного, Є. Смичка, М. Нікіфорової, де обґрунтовується винятковий характер відступу від буквального змісту норм та критично оцінюється розширювальне тлумачення обов'язків платника податків. У дисертаційному дослідженні І. Самсіна щодо тлумачення актів законодавства про оподаткування згадується аналогія закону й права як один із можливих засобів подолання прогалин, однак судова практика розглядається лише епізодично [3]. О. Колотова розробила загальні підходи до допустимості аналогії у публічному праві, вказуючи на особливу чутливість податкової галузі до будь-яких «дотворчих» рішень суду.

Водночас спеціального комплексного дослідження, присвяченого саме формуванню судової практики щодо застосування аналогії закону та права в регулюванні податкових правовідносин (передусім практики Верховного Суду), на сьогодні немає; наявні праці

обмежуються аналізом окремих рішень або згадують аналогію побіжно, що й зумовлює актуальність обраної тематики.

Метою наукової статті є формування судової практики із застосування аналогії закону та права у регулюванні податкових правовідносин в Україні.

Виклад основного матеріалу. У податковому праві питання використання аналогії закону на рівні Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (далі – ПК України) спеціально не врегульовано [4]. Ця проблема неодноразово ставала предметом наукових дискусій. До неї звертався і Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду, зокрема у постанові від 05.09.2018 р. у справі № П/811/300/17 [5].

Коротко відтворимо фабулу цієї справи. Підприємство – платник ПДВ – виписало податкові накладні за здійсненими господарськими операціями зі своїми контрагентами. граничний строк їх реєстрації припадав на 08.03.2016 р., який є святковим днем. Платник прийняв рішення зареєструвати накладні наступного дня – 09.03.2016 р. За результатами камеральної перевірки контролюючий орган встановив затримку реєстрації на один календарний день і застосував штрафні санкції. Платник податку, не погодившись із таким рішенням, звернувся до суду з позовом про його оскарження [5].

Кіровоградський окружний адміністративний суд у постанові від 29.03.2017 р. став на бік платника податків і визнав протиправним та скасував спірне податкове повідомлення-рішення. Суд виходив із того, що 8 березня є святковим днем і не належить до робочих (операційних), а отже, у платника об'єктивно не було можливості здійснити реєстрацію податкових накладних саме цього дня. Орган правосуддя зауважив, що чинне законодавство не містить спеціального регулювання щодо обчислення строку реєстрації податкових накладних у випадку, коли його останній день припадає на вихідний чи святковий день. За таких умов, на думку суду, допустимим є звернення до аналогії закону, зокрема до положень ст. 49 ПК України, де прямо передбачено, що коли граничний строк подання податкової декларації припадає на вихідний або святковий день, останнім днем строку вважається перший (операційний) банківський день після такого вихідного чи святкового дня. Врахувавши це, а також положення Європейської конвенції про обчислення строків, суд дійшов висновку, що першим операційним (робочим) днем, на який мав припадати останній день 15-денного строку реєстрації податкових накладних, є 9 березня, а отже, порушення строків з боку платника не було.

Цю позицію суду першої інстанції підтримав і апеляційний суд (ухвала Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 22.06.2017 р.), при цьому істотно розширивши правове обґрунтування. Апеляційний суд додатково звернув увагу на процесуальну норму, яка передбачає можливість застосування аналогії закону: згідно з ч. 7 ст. 9 Кодексу адміністративного судочинства України (нині – ч. 6 ст. 7), за відсутності закону, що безпосередньо регулює спірні правовідносини, суд має застосувати норму, яка регулює подібні правовідносини.

У підсумку суди першої та апеляційної інстанцій застосували правила, що визначають порядок подання податкових декларацій, за аналогією до правовідносин щодо реєстрації податкових накладних.

Позитивні для платника податків висновки судів попередніх інстанцій не були підтримані судом касаційної інстанції. Верховний Суд, посилаючись на норми, що регулюють процедуру реєстрації податкових накладних (п. 201.10 ст. 201 ПК України), встановлюють відповідальність за порушення граничних строків їх реєстрації (п. 120-1.1 ст. 120-1 ПК України), а також на положення Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 № 1246, сформулював правову позицію про те, що порядок реєстрації податкових накладних є спеціальним щодо відповідних правовідносин. У зв'язку з цим Суд відхилив посилення судів першої та апеляційної інстанцій на застосування за аналогією ст. 49 ПК України, оскільки зазначена норма регламентує порядок подання податкових декларацій до контролюючого органу, що за своєю правовою природою відрізняється від процедури реєстрації податкових накладних.

Виходячи з цього, Верховний Суд дійшов висновку, що до спірних правовідносин підлягає застосуванню виключно податкове законодавство, яким визначено граничний строк реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних у календарних днях та передбачено застосування штрафних санкцій за його порушення. Як наслідок, рішення судів першої та апеляційної інстанцій було скасовано, а в задоволенні позову платнику відмовлено.

Показово, що за схожих обставин у іншій справі Верховний Суд дійшов протилежного висновку. У постанові від 14.03.2018 у справі № 820/1867/17 колегія суддів розглядала питання правомірності застосування штрафу до платника, у якого граничний строк сплати податку припадав на неробочий день, у зв'язку з чим сплата була здійснена наступного, робочого дня. При цьому Податковий кодекс України також не містить спеціальних правил щодо ситуацій, коли останній день строку сплати податку припадає на вихідний або святковий день [6]. Касаційний суд дійшов висновку, що такі дії платника не можуть вважатися протиправними, а тому накладення штрафу є незаконним. Аргументація Суду ґрунтувалася, зокрема, на положеннях Європейської конвенції про обчислення строків, а також на принципі презумпції правомірності рішень платника податків [7].

Уже сьогодні можна говорити, що в українському податковому праві поступово вималюється доктрина «контрольованої аналогії»: формально аналогія податкового закону для встановлення нових податків чи посилення відповідальності заборонена, але суди все частіше використовують аналогічне застосування норм і загальних принципів – виключно на користь платника й за наявності непередбачуваних обставин (війна, технічні збої, нормативні прогалини).

Варто акцентувати на сутності «контрольованої аналогії» в податкових спорах. Суди починають відходити від «механічного» підходу на кшталт: є прострочення подання звітності/реєстрації ПН – значить, автоматично штраф. Виходячи з дефініції податкового правопорушення (ст. 109 ПК України), стандартів ЄСПЛ щодо каральних санкцій та презумпції правомірності дій платника (п. 56.21 ПК України), суди:

вимагають наявності вини платника, навіть там, де в нормі (наприклад, ст. 120¹ ПК України) прямо про вину не сказано;

оцінюють форс-мажор, воєнний стан, технічні збої як обставини, які можуть виключати склад правопорушення;

заповнюють прогалини (колізію воєнних та «ковідних» пільг, запізниле ухвалення Порядку № 225 тощо) так, щоб не погіршувати становище платника [8; 9].

Це і є «контрольована аналогія»: аналогії застосовуються не довільно, а через призму Конституції України, практики ЄСПЛ і спеціальних перехідних податкових норм – і лише *pro tributario* [10].

У справі № 320/2243/23 ТОВ «Термінал Розетка» оскаржувало ППР про штрафи за масову несвоєчасну реєстрацію ПН. Камеральна перевірка фіксувала порушення строків реєстрації, подання звітності та сплати ПДВ за період літа 2022 року [11]. Платник доводив, що: з 24.02.2022 по 27.05.2022 сервер ДПС фактично не приймав ПН/РК, що спричинило накопичення тисяч документів; реєструвати їх потім довелося в гранично стислий строк; діяв мораторій COVID-19 (п. 52¹ підрозд. 10 розд. XX ПКУ), який формально ще не був скасований; наявні загальні форс-мажорні обставини війни, підтверджені листом ТПП.

Отже, суд, відмовившись від суто буквального тлумачення відповідних перехідних положень податкового законодавства, обґрунтовано констатував, що наявні прогалини нормативного регулювання, з урахуванням загальновідомого факту запровадження в державі правового режиму воєнного стану (як форс-мажорної обставини), не можуть слугувати підставою для позбавлення платника податків права на звільнення від юридичної відповідальності.

Фактично суд здійснив аналогічне поширення дії пільгових режимів (мораторію на застосування штрафних санкцій та спеціальних воєнних послаблень) на правову ситуацію, яка не була безпосередньо передбачена законодавцем, а саме – одночасне нашарування

«ковідного» та «воєнного» режимів правового регулювання у поєднанні з технічним колапсом інформаційних систем контролюючого органу (сервера ДПС).

У результаті такого підходу платника податків було звільнено від застосування до нього фінансових санкцій. З методологічної точки зору це є показовим прикладом контрольованої аналогії в податковому праві: виявлену прогалину в перехідних нормах заповнено шляхом звернення до загальних принципів права (зокрема, справедливості, правової визначеності, добросовісності та пропорційності) у поєднанні з оцінкою об'єктивної непередбачуваності й надзвичайного характеру конкретної ситуації.

У справі № 160/19256/22 АТ «Дніпроазот» подало до кількох органів ДПС заяву за Порядком № 225 про неможливість виконання податкових обов'язків у період воєнного стану. У заяві підприємство перелічило, зокрема, обов'язок подання податкової і фінансової звітності та сплати низки податків, які воно фізично не могло виконати через зупинку виробництва, небезпеку на території, знищення/втрачені документи тощо [12]. Верховний Суд детально розтлумачив Порядок підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених у підпункті 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, та переліків документів на підтвердження, що полягає у: підтвердженні факту, що він поширюється не лише на сплату, а й на подання звітності; наголошенні, що обов'язок доводити можливість або неможливість виконання обов'язку лежить на контролюючому органі, а не на платнику; зобов'язанні враховувати широкий перелік документів (накази про простій, витяги з ЄРДР, акти про руйнування майна, відключення електроенергії/інтернету тощо). Тут суд, по суті, аналогічно застосовує загальний стандарт доказування з КАС України (ст. 77) до спеціального воєнного режиму ПК України, вибудовуючи модель, яку інші суди далі копіюють, що має відноситися до правового феномену «контрольованої аналогії»: через системне тлумачення і загальні принципи розширюється захисний ефект норми на випадки, прямо не описані законодавцем, але очевидно зумовлені війною.

Іншим прикладом застосування «контрольованої» аналогії у справі № 640/14667/20 Хмельницький окружний адмінсуд (рішення від 30.05.2025) предметом спору було нарахування платнику штрафу за несвоєчасну реєстрацію ПН за серпень 2019 р. [13]. У зазначеній справі суд встановив, що: усі ПН були первинно надіслані на реєстрацію вчасно; ДПС України їх не прийняла через арешт суми ПДВ-ліміту, накладений ухвалою слідчого судді, про яку платник взагалі не був повідомлений; ПН зареєстровано відразу після скасування арешту. Суд прямо послався на практику ВС, де у низці постанов (Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду у справі №620/3609/18 від 23 липня 2019 року [14], Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 14 серпня 2018 року у справі №803/1583/17 [15], Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 30.01.2018 року у справі 815/2745/17 [16] та ін.) підкреслено: наслідки несвоєчасної реєстрації ПН за ст. 120¹ ПКУ можуть застосовуватися лише за наявності винної поведінки платника; відсутність вини робить штрафи протиправними.

Крім того, у сучасній судовій практиці та науковій доктрині усталилася вимога застосовувати аналогію виключно на користь платника податків. Будь-яке подолання прогалин у податковому регулюванні має ґрунтуватися на презумпції правомірності рішень та дій платника, а отже – не може призводити до погіршення його правового становища порівняно з тим, що прямо передбачено законом.

Важливою умовою є також відсутність спеціального нормативного регулювання відповідного питання. Аналогія допускається лише тоді, коли норми Податкового кодексу та пов'язаних актів не містять жодного припису, який би підлягав прямому застосуванню. За наявності спеціальної норми звернення до аналогії виключається як методологічно, так і юридично.

Для використання аналогії закону необхідно довести істотну подібність правовідносин, які вже врегульовані законодавством, з тими, що залишилися неврегульованими [17]. Йдеться про збіг правової природи, цільового призначення відповідних інститутів, а також

ключових елементів фактичного складу, що дозволяє перенести регулятивну модель без спотворення волі законодавця.

Окремим обмеженням виступає недопустимість такого застосування аналогії, яке потенційно здатне порушити фіскальну рівновагу. Аналогічне тлумачення не може підтримувати збалансованість бюджетної системи чи створювати необґрунтовані податкові привілеї, очевидно не закладені законодавцем у чинну модель оподаткування. У цьому контексті особливе значення має врахування публічних інтересів: оскільки податкове право за своєю суттю спрямоване на забезпечення стабільних надходжень до бюджету, будь-яке звернення до аналогії повинно узгоджуватися із загальними принципами фіскальної політики держави й не суперечити їхній системній логіці.

Застосування аналогії в податковому праві має низку очевидних переваг. Передусім вона виступає інструментом захисту прав платників податків у ситуаціях, коли законодавче регулювання є неповним, фрагментарним або внутрішньо суперечливим. У таких випадках звернення до аналогії дозволяє запобігти ситуаціям, за яких прогалини чи дефекти правового регулювання фактично перекладають негативні наслідки на платника, попри відсутність його вини.

Другою важливою перевагою є сприяння забезпеченню єдності судової практики. За умови вироблення усталених підходів до аналогічного застосування норм суди різних інстанцій можуть формувати узгоджену правозастосовну лінію, що зменшує рівень правової непевності для учасників податкових правовідносин. Аналогія також дає змогу нівелювати негативні наслідки законодавчих прогалин, не чекаючи формального втручання законодавця, та підвищує рівень справедливості правового регулювання, забезпечуючи його відповідність загальним принципам права і *ratio legis* податкових норм. Нарешті, можливість обережного використання аналогії підсилює гнучкість правової системи, дозволяючи їй адаптуватися до нових, не передбачених законодавцем соціально-економічних реалій.

Водночас застосування аналогії супроводжується суттєвими ризиками. Насамперед існує небезпека розширювального тлумачення податкових норм, що суперечить принципу законності та вимогам суворості визначеності податкових зобов'язань. Аналогія, якщо вона використовується без належних запобіжників, може трансформуватися в різновид судового нормотворення, яке не завжди кореспондує дійсній волі законодавця й здатне порушувати баланс владних повноважень. Додатковим ризиком є нерівномірність застосування аналогії судами різних інстанцій, що створює загрозу фрагментації правозастосовної практики та підриває принцип правової визначеності.

Суттєвою є також ймовірність порушення фіскальної стабільності у випадках, коли аналогічне тлумачення призводить до надмірного звуження податкової бази або фактичного надання привілеїв, не передбачених законодавцем [18, с. 34; 19; 20]. У крайніх випадках активне використання аналогії може призвести до фактичної підміни законодавчої функції судовою, що суперечить конституційним засадам поділу влади.

Висновки. З урахуванням наведених переваг і ризиків доцільно сформулювати модель так званої контрольованої, обмеженої та цілеспрямованої аналогії в податковому праві України. Її вихідною засадою має бути положення про те, що аналогія допустима виключно з метою захисту прав та законних інтересів платника податків і не може використовуватися для встановлення нових податкових обов'язків, посилення відповідальності чи розширення податкового тягаря.

Ключовим елементом такої моделі є пріоритет спеціального податкового регулювання: звернення до аналогії можливе лише за умови повної відсутності норми, придатної для прямого застосування. У випадку наявності прогалин першочергово має застосовуватися аналогія закону (перенесення регулювання з найбільш подібних, уже врегульованих відносин), тоді як аналогія права (апеляція до загальних принципів) повинна виконувати субсидіарну, допоміжну роль.

Застосування аналогії має ґрунтуватися на принципі пропорційності: інтерпретація прогалини повинна забезпечувати справедливий баланс між публічними фіскальними

інтересами держави та індивідуальними інтересами платника, не допускаючи створення непропорційних переваг чи надмірних обмежень. Важливими методологічними орієнтирами при цьому є правова визначеність і передбачуваність, що вимагає чіткої аргументації судом підстав і меж аналогічного застосування норм.

Необхідною складовою пропонованої концепції є також обов'язкове врахування міжнародних стандартів, включно з практикою ЄСПЛ щодо «кримінального» виміру податкових санкцій і стандартів справедливого судового розгляду, а також інших міжнародних актів, які регулюють питання строків та процедур у податковій сфері. Нарешті, модель контрольованої аналогії передбачає свідоме самообмеження судової дискреції: аналогія не повинна перетворюватися на інструмент судового свавілля, а має залишатися винятковим, концептуально обґрунтованим засобом подолання прогалин у межах, чітко окреслених як внутрішнім законодавством, так і міжнародно-правовими стандартами.

Метод аналогії відіграє важливу роль у податковому праві, хоча його застосування є значно обмеженим, ніж в інших галузях. Він забезпечує адаптивність правової системи, дозволяє оперативно вирішувати правові конфлікти, що виникають через прогалини у законодавстві, та гарантує захист прав платників податків у ситуаціях, коли законодавець не передбачив конкретних механізмів регулювання.

Проте аналогія є водночас потенційно ризиковим інструментом, здатним порушити принцип податкової визначеності, вимогу суворості законності та бюджетну стабільність. Тому її застосування потребує чітких обмежень і належного методологічного підходу.

Українська судова практика свідчить про поступове формування концепції обмеженої або «контрольованої» аналогії: суди застосовують її переважно тоді, коли це необхідно для захисту прав платника і не суперечить імперативним нормам Податкового кодексу України. Разом із тим, різні підходи Верховного Суду демонструють потребу в доктринальному узагальненні критеріїв допустимості аналогії.

Таким чином, метод аналогії у податковому праві є невід'ємним елементом сучасної правової системи, проте потребує обережного й виваженого застосування з урахуванням принципів законності, правової визначеності та захисту прав платників. Оптимальною шляхом розвитку вбачається запровадження концепції контрольованої аналогії – інструменту, який забезпечує баланс між стабільністю податкового законодавства та гнучкістю правозастосування, необхідною для ефективного функціонування податкової системи в умовах динамічного розвитку суспільних відносин.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Самсін І.Л. Глумачення актів законодавства України про оподаткування: автореферат ... к.ю.н. спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Одеса, 2009. 20 с.
4. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 05 вересня 2018 року у справі № П/811/300/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76273481>
6. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 14 березня 2018 року у справі № 820/1867/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72791164>
7. Яцишін Є. Верховний Суд про аналогію закону в податковому праві. Юридична газета. 2018. № 39. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/verhovniy-sud-pro-analogiyu-zakonu-v-podatkovomu-pravi.html>

8. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>

9. Про затвердження Порядку підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених у підпункті 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, та переліків документів на підтвердження: Наказ Міністерства фінансів України від 29.07.2022 р. № 225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0967-22#Text>

10. Берназюк Я.О. Офіціне з'ясування всіх обставин у справі як спеціальний принцип адміністративного судочинства. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_11_04_Bernazuk.pdf

11. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду у складі колегії суддів від 10 жовтня 2024 року у справі №320/2243/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122279608>

12. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №160/19256/22 (адміністративне провадження № К/990/29152/23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113768147>

13. Рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 30.05.2025 року у справі № 640/14667/20 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127769088>

14. Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду у справі №620/3609/18 від 23 липня 2019 року URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83356122>

15. Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 14 серпня 2018 року у справі № 803/1583/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75932783>

16. Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 30.01.2018 року у справі № 815/2745/17. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72028890>

17. Дроботова Т. Актуальні питання здійснення судового провадження під час розгляду справ у суді першої інстанції за практикою Верховного Суду. Позиції ВП ВС та ОП КГС ВС. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_akt_put_zdijs_sud_prov.pdf

18. Збірник правових позицій Верховного Суду та висновків членів Науково-консультативної ради з оподаткування та публічної фінансової політики / Упоряд.: д-р юрид. наук М. І. Смокович, канд. юрид. наук Р. Ф. Ханова; відпов. за вип.: Н. Л. Богданюк, д-р юрид. наук Ю. І. Пивовар, О. С. Марценюк, канд. юрид. наук А. А. Барікова, канд. юрид. наук О. В. Чавес Техеда, д-р філос. з журн. Х. А. Астапцева. Київ, 2022. 264 с.

19. Тильчик В.В. Спори у сфері публічно-правових відносин як предмет судової адміністративної юрисдикції: на шляху до систематизації теоретичних підходів. *Юридичний бюлетень*. 2018. № 7. Ч. 2. С. 163–175

20. Легеза Ю. О. Оскарження результатів діяльності суб'єктів публічного управління сферою використання природних ресурсів. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. № 5. С. 59–64.

